

כב א מיי פ"ו מהל סוכה
הל' ח טו"ש"ע א"ח סי'
תמ סעף 3:
פג ב מיי שס הל' ה סמג
שען מנ טו"ש"ע א"ח
סי' תרלט סעף א:
פד ג מיי שס הל' ט
טו"ש"ע שס סעף 7:

ליקוטי רש"י

א"י כשמעכצין עד הלילה
לאחר שהשפך ישנים
התינוקות (רשב"ם שם).
ראוים שתשרה. אלא
שעון הדור גורם ואין
הדור ראוץ לכן.
שתנמור ד"ה המה
ביהושע. ולמשה נמי
עמדה חמה דנפקא לן
במסכת ע"ז (דף כה).
אחל אחל אלא משום דאין
משובין כל כך כמשה חלאן
ביהושע. גמרא. סברת
המשניות כעין שאנו
מפרכין עליהן לא שנו כו'
חסורי מחסרה כו'.
הגדות. מדרשי פסוק
כגון תחומא ונראשית
רבה ויקרא רבה.
דקדוקי תורה. וי"ו
דוח לנס הטמא (ויקרא
יא) דמרבין מיניה דס
השר. גזירות שוות.
כגון יליף קימה
קימה משדה עפרון.
תקופות. מולד הלילה.
וגימטריאות. כגון אנכי
אנא נפשי תבנית יצנית,
ירט יראה ראתה נטתה
[רשב"ם ב"ב דף קלד.].
ומשלות כובבין. לורן
יש זה ללמוד דברי תורה
כדכתיב (קהלת יב) תקן
משלים הרבה וכתיב להבין
משל ומליה (משלי א).
שיחת שדים. להשגיג
ונפקא מינה לעשות
קמיע לנפאיה. ושיחת
דק"ש. שני אדם
רגילים לצד על הקלס
כדכתיב בשלמה וידבר על
העצים (מלכים א, 7).
ושיחת מ"אבי
השרת. להשגיג.
במשנה מדרבנא.
שנימוקאל.
דאביי ורבא. שהשקו
משניות ונתינות טובה
ומילוא. ד"ה טו"ש
אזהבי יש. עולמות וכל
כך למה כי אורחיהם
מלאים כל טוב דברי תורה
התמה. גרוף שבכ"ח
על אהת כמה וכמה.
להבין דבר מתוך דבר
יותר ויותר [רשב"ם ב"ב
קלד.]. בית שמאי
פוס'ין. דראוי לתשמיש
בעין [לעיל ז.]. שאינו
צריך לאמו. מפרש
במסכת סוכה (דף סז):
שניעור משנתו ואינו קורא
אימא [ערכין ב.]. הייב
בבב"ב. ממנכין ליה
מדרבנן [עירובין פב.].
במנינה. טיח טיט שעל
המקרה. בשביר קבון.
דספירא ליה לשמאי קטן
הצריך לאמו חייב בסוכה
[יבמות טו.]. [עד כאן שייך
לצ"א] עונשים. לאו
וכתיב, אכל עשה לא הו'
עונש הלכן מלכות עשה
שהזמן גרמא נשים
פטורות אכל לא מעשה
בין שהזמן גרמא בין שלא
הזמן גרמא נשים חייבות
[יבמות טז.]. מכלל
שהנשים חייבות על כל לא
מעשה שבתורה שהרי
עונשן מלקות [פסחים מג.
ד"ה לכל עונשין]. כ"כ
שניעור משנתו וכו'.
ללא לוח עד לחתא
לקמיה הו' אינו צריך
לאמו [עירובין פב.]. בעין
תדרור. מלך שהוא דר
כל השנה ציטו הזקיקתו
תורה להניח דירתו ולדור
כאן בסוכה עם מטותיו
וכלי תשמישו ומלכותו
[לעיל כו.].

כח:

הישן תחת המטה

פרק שני

סוכה

מסורת הש"ס
עם הוספות

א) יצמות פד: תמורה
ב) ז"ק טו. פסחים
ג. קדושין לה: מה
מח. [ב] [חגיגה ז.].
ג) עירובין פב. (ד) [ע"י
כרש"י שבת קנד: ד"ה
שמ"ס]. (ה) [לעיל כו.
ו"ט] [ערכין ג.]. (ו) ע"י
תוס' ר"ה כח: סוד"ה
ומנא. (ז) לעיל כז.
ח) [וע"ע מוס' ז"ק טו.
ד"ה ה' ה' ה' וצדק מו:
ד"ה שור]. (ט) [וע"ע
מוס' סנהדרין פו. ד"ה
בנ. ובמנחות סא: ד"ה
אין לן].

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה ומשן
בסוכה וכו' לעמוד עליו
פ' דהיינו:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה השווה וכו'
ב"שון זכר הוא
דאמרי' השוה. עין
מוס' יומא דף מג ע"א
ד"ה ונקו:

תורה אור השלם

א) בפסח תשובו שבעת
ימים כל האזרח
בישראל ישובו בפסח:
[ויקרא כג. מב]

הגהות וצינונים

א) צ"ל שמעון בן
צ'קיש [גליון]:
ב) רש"ל [גליון] קאי
אקרושיא. אמא גדולים
נמי קרוי. וכמו שהוסף
המהרש"ל ברש"י [וע"י
גנוי יוסף]: ג) רש"ל מ"ז
[גליון]: ד) צ"ל בשביל
קבון כ"ה במשנה בגמ'
ובמשניות [גנוי יוסף]:
ה) צ"ל אמא [מחנה
אפרים]: ו) בדפדור
תלמודו: ז) בדפדור
לקרות מקרא שבכתב:
ח) צ"ל יש ב"א עין
[רש"י דבש תמור]:
ט) ובארות המים מגיה
ברש"י ומחברו לעמוד
על בוריו דהיינו וכו':

רבינו הננאל

סוכה מצות עשה שהזמן
גרמא הוא וק"ל כל
מצות עשה שהזמן גרמא
נשים פטורות אי יוה"כ
נפקא לן מהא דכתיב
איש או אשה כי יעשו
מכל חטאת השוה
הכתוב אשה לאיש לכל
עונשין שבתורה. ומשני
אביי סוכה הלכתא
ואצטריך סד"א תשובו
כתיב ודרשין תשובו
כעין תדרור מה דירה
איש ואשתו אף סוכה
איש ואשתו חייבין
קמ"ל אשה פטורה. רבא
אמר סד"א נילף ט"ו
ט"ו מחג המצות מה
ט"ו דחג המצות נשים
חייבות אף ט"ו דחג
הסוכות נשים חייבות
קמ"ל דלא וקרא דכתיב
בסוכה האזרח לרבות
הגרים. ומדרסוכה
הלכתא יוה"כ שהנשים
חייבות בעינוי קרא ל"ל
בהא קרא הא אמרן
השוה הכתוב אשה
לאיש לכל עונשין
שבתורה. ושנינן כי
אתא קרא לחיובניהו
על תוספת מעוטי נמי

השוה הכתוב אשה לאיש. וא"ת פ"ק דערכין (ד' ז): דלאמר
אין לי אלא איש שהעריך אשה שהעריכה מנין וצ"ל ד'
מיתות (סנהדרין דף סו.) גבי מקלל אצו ואמו לאיצטרך לן איש
איש לרבות אשה דדריש לה מדכתיב איש תרי זמני לאין מיעוט
אחר מיעוט אלא לרבות תיפוק ליה
מדהשוה אשה לאיש וכן צ"ל נגמר
הדין (שם ד' מו): אין האשה נתלית
מדכתיב איש ולא אמרי' השוה אשה
לאיש וי"ל דלענין פרשה שנאמרה
צ"לשון זכר הוא דאמרינן השוה הכתוב
אשה לאיש דאחא מיימי לה צריש
תמורה (ד' ז): והכל גבי אורח אכל
היכא דכתיב איש ממעטינן אשה
ומיהו קשה דצ"ל שור שנגמא ארבעה
ותמשה (ז"ק ד' מד): אמר שור שור
שצעה להביא שור האשה גבי שור
שהמית והתם לא כתיב ציה שור איש
אלא דכתיב ציה וגם צעליו יומת
וזה אינו אלא לשון זכר ושמה יש צו
שום יתור שהייתי ממעט ממנו אשה
אי לאו דרביי רחמנא אי נמי משום
דדרשין צפרק ד' וה' (שם דף מד).
נגיחה למיתה נגיחה לנוקין הוה ילפי
מיתה מנוקין דכתיב צהו כי יגח
שור איש^ה: **לרבות** הגרים.
דס"ד ישראל ולא גרים כי האי גוונא
אשכחן פרק כל המנחות צלות (מנחות
דף סא: ושם) גבי תנופה דאמרי' אין
לי אלא בני ישראל גרים ועצדים
משותרים מניין ת"ל המקריב וכן
צפרק הערל (יצמות דף עד: ושם)
וצספ"ק דכריתות (דף ז): דצר אל
בני ישראל אשה כי תזריע אין לי
אלא בני ישראל גירות ושפחה
משותרת מניין ת"ל אשה ומימה
דצפרק אלו הן הנחנקין (סנהדרין
דף טו. ושם) גבי גונב נפש אמרינן
בני ישראל למעוטי למי שחזיו עצד
ותזיו צן חורין אכל כולו משותרר לא
ממעט מבני ישראל וכן צפרק צנות
כותים (מה דף לה.) בני ישראל
מטמאין ציצה ואין הנכרים מטמאין
ציצה אכל גרים ומשותרים לא
ממעטי וכן צמנחות צ"י שחי מדות
(דף נג. ושם) בני ישראל סומכין
ואין הנכרים סומכין אכל גרים
ומשותרים סומכין וצ"ק דערכין
(דף ה): בני ישראל מעריכין ואין
הנכרים מעריכין ושמה כלל הני יש
שום רצו דמרבין גרים ומשותרים^ה:
כאן בקטן שהגיע לחינוך. כגון
קטן שאינו צריך לאמו אע"פ
דמתניתין קתני לה צדיא דרך הש"ס
להקשות ולתכן דכתיב פ"ק דחגיג'
(דף ז. ושם) דדריש כל זכור לרבות
שזטה וקטן ומשני כאן בקטן שהגיע
לחינוך דהיינו כדתנן התם כל שאינו יכול
לחיות מירושלים להר הבית ואם יכול
לעלות היינו כדתנן דהיינו הגיע
לחינוך וקס"ד דמקשה דכל קטן מרבי
משום דקרא סתמא כתיב
מרבין להו ודכוותה צריש צנות כותים
(מה דף לב. ושם) דאי
לאו משום דבת שלש שנים ויום אחד
לענין ציה הלכתא הוה
מרבי אפי' בת יום אחד מדכתיב ואשה
משום דקרא סתמא כתיב
והשתא הגיע לחינוך דאמרינן בכל
דוכתא אין כולן שוים אלא
כל אחד לפי עיניו דהכא אמרי' צאין
צריך לאמו וגבי חגיגה
שיכול לעלות וצסוף לולב הגזול
(לקמן דף מב) גבי לולב צידוע
לענע וגבי צילית צידוע להתעטף
וגבי תורה צידוע לדבר:

תשובו בעין תדרור. רבא נמי דמפרש טעמא
אחרתא גבי
שומרי גנות לעיל (דף טו.) לא פליג
אהא צרייתא
דפרישית שם: **ומשנן** בסוכה. לצאר
טעם המשניות
והיינו הש"ס ופריך והא תנוי לצר
ממטללתא לפי שצריך
מחשבה ורוחב אורח ומשני דצמרא
נמי יש^ה עיין כגון דצר פלוני אסור
ומותר אכל לעיוני בטעמים צר
מסוכה: כי

אמר אביי לעולם סוכה. לפטור הלכתא
היא דלילו קרא חיוצא
קמרבי דאזרח גברי הוה למשמע
וה' לרבות את הנשים הוה לן
למדרישה כדדרשין ציום הכפורים
אלא שהלכה למשה מסיני
פטורתא ודקתני האזרח להוציא את
הנשים אסמכתא צעלמא הוה
ועיקר קרא לרצויי אחא דלקמן
ודקשיא לך למה לי הלכתא לפטורין
הא מלות עשה שהזמן גרמא הוה
אצטריך ס"ד כו': **רבא** אמר אצטריך.
מה התם נשים חייבות צאכילת מלכה
ואף ע"ג דמלכה מלות עשה שהזמן
גרמא דנפקא דר"א צפסחים (דף
מג.): שנאמר לא תאכל עליו חמץ
שצעת ימים תאכל מלות כל שיטנו
צבל תאכל חמץ ישנו צקוס אכול
מלכה ונשים ישנן צמלות לא
מעשה דהיינו אכילת חמץ: והשתא
דאמרת סוכה הלכתא קרא למה לי
לרבות את הגרים סד"א^ה האזרח
בישראל אמר רחמנא ולא את
הגרים קמ"ל יום הכפורים מדרב
יהודה אמר רב נפקא לא צרכא
אלא לתוספת עינוי סד"א הואיל
ומיעט רחמנא לתוספת עינוי מעונש
ומאזרה לא נתחייבו נשים כלל
קמ"ל: אמר מר כל לרבות את
הקטנים והתנן נשים ועבדים
וקטנים פטורין מן הסוכה ל"ק
כאן בקטן שהגיע לחינוך כאן
בקטן שלא הגיע לחינוך^ה קטן
שהגיע לחינוך מדרבנן הוא מדרבנן
וקרא אסמכתא בעלמא הוה: קטן
שאינו צריך לאמו כו': היכי דמי
קטן שאינו צריך לאמו אמרי דבי ר'
ינאי כל שנפנה ואין אמו מקנחתו
רבי (שמעון^ה) אמר כל שנעור משנתו
ואינו קורא אמא [אמא^ה] גדולים
נמי קרו אלא (אימא^ה) כל שנעור
ואינו קורא אמא אמא: מעשה
וילדה בלתו כו': מעשה לסתור
חסורי מחסר' והכי קתני ושמאי
מחמיר ומעשה נמי וילדה בלתו
של שמאי הזקן ופחת את המעזיבה
וסיכך על המטה בשביל הקטן^ה:
מתני' כל שבעת הימים אדם עושה
סוכתו קבע וביתו עראי ירדו
גשמים מאימתי מותר לפנות
משתסרה המקפה משלו משל
למה הדבר דומה לעבד שבא
למוזג כוס לרבו ושפך לו קיתון
על פניו: **גמ'** ת"ר כל שבעת הימים
אדם עושה סוכתו קבע וביתו עראי
ביצד היו לו כלים נאים מעלן
לסוכה מצעות נאות^ה מעלן לסוכה
אוכל ושותה בסוכה מה"מ^ה דת"ר^ה
תשובו בעין תדרור^ה מכאן אמרו כל
שבעת הימים עושה אדם סוכתו קבע
וביתו עראי ביצד היו לו כלים נאים
מעלן לסוכה מצעות נאות^ה מעלן
לסוכה אוכל ושותה בסוכה מה"מ^ה
דת"ר^ה תשובו בעין תדרור^ה מכאן
אמרו כל שבעת הימים עושה אדם
סוכתו קבע וביתו עראי ביצד היו
לו כלים נאים מעלן לסוכה מצעות
נאות^ה מעלן לסוכה אוכל ושותה
בסוכה רבא מקרא ומתנא במטללתא
ותנוי בר במטללתא ל"ק יהא
במגרם הא בעיוני כי

לנשים בתוספת עינוי והוא בין השמשות של יוה"כ סד"א הואיל ומיעטה קרא להאי תוספת מכת דכתיב כי כל הנפש אשר לא תעונה וגו' על עצמו של יוה"כ חייב כרת ולא על תוספת מעוטי נמי

הישן תחת המטה

פרק שני

סוכה כ"ט.

כי הוא בו' דשנמעתא איכא נמי ריהטא צלח טרחא ואיכא עיון צטרחא: כי הווי קיימי מקמיה דרב חסדא. צטר לאגמרינהו שנמעתא: מרחשי בגמרא. מה ששמעו מפיו דבר פלוני אסור דבר פלוני מותר: והדר מעייני בסברא. מה טעמו של דבר ואם יש להשיב כלום: מאני משתאי. כוסות: במטללתא. לפי שאין מאוסים: מאני מויב"א. קערות לאחר שאכלו זהן לריחן: לבר ממטללתא. חוץ לסוכה: חצבא. כד של חרס שואנין צו המים: ושחיל. לוי של עץ: שרגא. נר של חרס שקורין קרשי"ל: סוכה קטנה. של שיעור מלומס ז' טפחים^(א) אסור להניח^(ב) צתוכה: מקפה של גריסין. ממחרת לקלקל צגשמים מעט: ציבותא. קסמין של סך היה משיר על המאל: רצ יוסף מאניני דעת הוה דתניא צפ' ערצי פסחים (פסחים ק"ג:) שלשה חיהין אין חיים הרחמנין והרחמנין ואניני הדעת שאינם יכולין לסבול שום דבר מיאוס ואמר רב יוסף כולו איתנהו צי: וירדו גשמים. וירד מן הסוכה לגמור סעודתו צצית וכשיצטז לו פסקו גשמים אין מטריחין אותו להפסיק ולעלות עד שיגמור: איבעיא להו עד שיאור. עד שיעלה עמוד השחר: או עד שיעור. משינתו הא אם הקץ אפילו היה צחצי הלילה יקום משינתו ויעלה וישן בסוכה: תא שמע עד שיאור ויעלה עמוד השחר. ועל כרחיך עד שיעור הוא דתניא צה דאל"כ מאי ויעלה עמוד השחר: תרתוי. צתמיה שני דצרים אלו הן סותרים זה את זה שיאור משמע שהאיר לו המזרח ועלה עמוד השחר משמע קודם לכן: א"א. על כרחיך שיעור קמני וה"ק עד שיעור משיעלה עמוד השחר לאפוקי אם הקץ משינתו צלילה דאין מטריחין^(א) ואם עלה השחר ולא ניער אין מקליין אותו: מי שפך למוי. עזד לרצו והכי קאמר משל לעזד שהיה עושה לרצו עצדות שאינו עוזדו כהוגן כך צידוע שאין ישראל עוזדין כשורה או ללמא הכי קאמר ושפך לו רצו קיתון על פניו לומר לא מלפני דאי אפשי צנמושך וירידת גשמים היא שפיכת קיתון ומכל מקום סימן קללה הוא ומינה פירושה דמתניחין מיציעא לן שפיכת הקיתון מאי היא ישיבת הסוכה או ירידת גשמים: בזמן שהחמה לוקה בו'. משום דאיירי הכא צסימני קללה נקט לה: והניח פנם. לנטרני"א: והושיבם בחשך. כך כשהחמה לוקה אינה מאירה כל כך: מפני שמלומדים במכותיהם. כל מיני^(א)

מנא דמיב"א. קערות לאחר שאכלו זהן לריחן להוליאס מן הסוכה משום מיאוס כך פירש צקונטרס וי"מ כגון קדירות ואגני לישא וטעמא דכעין מדורו צעיין והני אין רגלין להיות צצית דירה אלא צית יש להס לצדס וכן פירש צה"ג כגון קדרי ושפודי וצי טוי וצי תפי: **ואמרי** לה בר ממטללתא.

אין שרגא מעניינא דאחרים דמנא דמיכלא צר ממטללתא היינו צשעה שאין משתמש זהן דצשעת סעודה אוכל צקערה צסוכה אצל שרגא צעודו דולק ומשתמש לו לאורו אסור כדמוכח לקמן פרק לולב וערבה (ד' מ"ט) דתנן גצי צציעי של חג גמר מלאכול לא יתיר סוכתו משום דאי מתרמי ליה סעודתא אכיל צגווה אצל מוריד את הכלים מן המנחה ולמעלה מפני כבוד יוס^(א) שמראה כמין עלמו לקראתו למקום שיסעוד שם הלילה ואמריין צגמרא אין לו מקום להוריד כלים ור"ח לכול (ב) צה ציוס טוב האחרון מה יעשה ויוכיח שאינו כמוסיף על המנוה לעשות סוכה שמונה ימים מלדיק צה את הנר ומדחשי צה לה היכירא צשעת הדלקה שמע מינה דאסור צחג ושמא היינו טעמא דמשום דמוקמיין צסוכה קטנה ומיישינן שמא תשרף סוכתו ומדע דהדלקה דוקא מדלא נקט מעייל את הנר כדנקיט התם מעייל צה מאני מיכלא:

הדרן עלך הישן

ת"ר (א) בזמן שהחמה לוקה סימן רע לכל העולם כולו משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שעשה סעודה לעבדיו והניח פנם לפניהם כעם עליהם ואמר לעבדו מול פנם מפניהם והושיבם בחושך תניא (ב) רבי מאיר אומר כל זמן שמאורות לוקין סימן רע לשונאיהם של ישראל מפני שמלומדין במכותיהן משל לסופר שבא לבית הספר ורצועה בידו מי דואג מי שרגיל ללקות בכל יום ויום הוא דואג (ג) תנו רבנן בזמן שהחמה לוקה סימן רע לעובדי כוכבים לבנה לוקה סימן רע לשונאיהם של ישראל מפני שישראל מונין ללבנה ועובדי כוכבים לחמה לוקה במזרח סימן רע ליושבי מזרח במערב סימן רע ליושבי מערב באמצע הרקיע סימן רע לכל העולם כולו פניו דומין דם חרב בא לעולם לשק חיצו רעב באין לעולם לזו ולזו חרב וחיצו רעב באין לעולם לקה בכניסתו פורענות שוהה לבא ביציאתו ממהרת לבא וי"א חילוף הדברים ואין לך כל אומה ואומה שלוקה שאין אלהיה לוקה עמה שנאמר (ד) ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים ובזמן שישראל עושיין (ה) רצונו של מקום אין מתיראין מכל אלו שנאמר (ו) כה אמר ה' אל דרך הגוים אל תלמדו ומאותות השמים אל תחתו כי יחתו הגוים מהמה עובדי כוכבים יחתו ואין ישראל יחתו (ז) ת"ר בשביל ארבעה דברים חמה לוקה על אב בית דין שמת ואינו נספד כהלכה ועל נערה המאורסה שצעקה בעיר ואין מושיע לה ועל משכב זכור ועל שני אחין שגשפך דמן כאחד (ח) ובשביל ארבעה דברים מאורות לוקין על כותבי (פלאסתר^(א)) ועל מעידי עדות שקר ועל מגדלי בהמה דקה בא"י ועל קוצצי אילנות טובות ובשביל ד' דברים נכסי בעלי בתים נמסרין למלכות על משהי שמרות פרועים ועל מלוי ברבית ועל

פורענות הצאין צעולם יש להס לישראל לדאוג ולומר לא צא סימן זה אלא צצצילנו יותר משאר אומות מפני שהן רגלין ללקות יותר מכולם: מוש"ל לסופר. מלמד תינוקות: ורצועה בידו. להכות: מי דואג. אי זה מהן ירא^(א) שרגיל ללקות: לוקה במזרח. צצקר כשהחמה צנמרת: באמצע הרקיע. צחלות היום כשעומדת צחאש כל אדם: לשק. עשוי מנוה של עזים והוא דומה לשחר: חיצו רעב. משחירין פנים: לקה בנניפתו. צשקיעתו: פורענות שוהה לבא. כדרך ששוהה הסימן להראות עד כלות היום: ביציאתו פורענות ממהרת לבא. כדרך שמהיר הסימן לצא: ויש אומרים חילוף הדברים. לקה בכניסתו ערצית פורענות ממהרת לצא שהסימן כשם שאין לו שהות לשמש ציוס סמון לשקיעתו הוא כך אין שהות לפורענות לצא צציתא שחרית פורענות שוהה לצא כשם שיש לחמה עוד שהות ציוס: א"א. שרה המליך צעדה כגון סמאל שהיה^(א) שר של עשו: א"ל דרך הגוים א"ל תלמדו. לעשות כמעשהו ומשתעשו רצונו מאותות השמים אל תחתו: בשביל ד' דברים. לא שמעתי טעם צצצר: מאורות. ירח וכוכבים: כותבי פלאסתר. שטרות מוויפיים ומכתצי עמל לשום דופי על אדם לכחוד צצמו מה שלל לוח: מגדלי בהמה דקה. מחריצין את הארץ שאין יכולין לשמרת מלרעות צצדה חציריהס: ועל קוצצי אילנות טובות. ואפילו הן שלהן שמשחיתין הן ונראין כצועמן צהקצ"ה וצצרכתו שמשפיע טוב: על משהי שמרות פרועים. אללס כדי לחזור ולגצות פעס אחרת: ועל מלוי ברבית. שמולין צעלי צמים לישראל צצצית וכחצי (משלי כה) מרצה הונו צצצך ותרצית לחונן דליס יקצצנו ואמריין צצ"מ (ד' ע:) כגון צצור מלכא שחונן צהן עניי נכרים: ועל

(א) [לקמן ד' מ"ט].
(ב) [מסכתא פרק ב', ג].
(ג) [עיי' פרש"י שנת קנד: ד"ה שמיס צדי אלס].
(ד) תוספתא פ"ב ה"ג, (ה) מכלתא פ' צא וכן בתוספתא שם, (ו) שנת קנ"ו, (ז) [מס' ד"א פ"ב], (ח) תוספתא פרק ב' ה"ג, (ט) עיין לעיל טז ע"ב.

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ואמרי וכו' ור"ח לכול שם ציו"ט:

תורה אור השלם

(א) ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה והפיתו כל בכורי ארץ מצרים מאדם ועד בהמה ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים אני יי' (שמות י"ב)
(ב) כה אמר יי' אל דרך הגוים אל תלמדו ומאותות השמים אל תחתו כי יחתו הגוים מהמה: (ירמיה י"ב)

לעזי רש"י

קרשי"ל. פירוש נר של חרס. צצטרני"א. פירוש פנס. עשית רש"י צצרות דף נג ע"ג, כלי שנותנין צו הנר (ר"ה"ג כלס פ"ב מ"ד, ערוך ערך פנס ועיין רש"י שנת דף כג ע"א ודף מד ע"א ד"ה עשית).

הגהות וצינונים

(א) [צ"ל דרבא ורמי [כ"ה בדפוס] וכן העתיק בע"מ ובעל סה"ד הגיה דרמי בר חמא כי הוי קיימא זבין (גליין): צ] בתוספתא ורי"ף ור"א"ש הגירסא כפוכה כרישא (רש"י דק"ס): ג] [בערוך איתא פלאסטר] (גליין): ד] נדצ"ל אסור להניחו: ה] יש להוסיף דאין מטריחין אותו (בארות המים): ו] צ"ל כל סימני (רש"י): ז] צריך להוסיף אותו שרגיל (מחנה אפרים): ח] צ"ל שהוא וכ"ה בדפוס: ט] צ"ל כבוד יום טוב האחרון (ריש דעסוי):

בתים לוקין ונמסרין למלכות על שמשחין בידם שטרות פרועין ושמלוין ברבית ושפוסקין צצקה ואינן נותנין ושספק בידו למחות ואינו מוחה. בזמן שמאורות לוקין סימן רע לעובדי כוכבים מל"ה למלך שעשה סעודה. בזמן שהחמה לוקה סימן רע לעובדי כוכבים [וכו'] שהאומות מונין לחמה לבנה לוקה סימן רע במזרח סימן רע לבני מזרח במערב לבני מערב באמצע העולם לקה כמין דם חרב בא לעולם כמין שק רעב בא לעולם לקה בכניסתו פורענות שוהה לבוא ביציאתו פורענות ממהרת לבוא וי"א חילוף ובזמן שעושיין רצון מקום אין מתיראין מכל אלו שנאמר ומאותות השמים אל תחתו וגו' עובדי כוכבים יחתו ולא ישראל יחתו: ת"ר בשביל ד' דברים חמה לוקה על אב בית דין שמת ולא נספד כהלכה ועל נערה המאורסה שצעקה בעיר ואין מושיע לה ועל משכב זכור ועל ב' אחים שגשפך דמן כאחת ועל ד' דברים מאורות לוקין על כותבי פלאסטר ועל מעידי שקר ועל

חשק שלמה על ר"ח (א) אולי דצ"ל למגרם דלא צעי קציעות א"ל סוכה ולעיווי צצצלה וכו' ועי' צרין דהצ"ל פירוש זה צצס י"מ. (ג) נראה דחסר כאן וצ"ל עד שיגמור סעודתו היה ימן חמת הסוכה וירדו גשמים וירד אין מעליחין אותו לעלות עד שיאור טו.